

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ кафедри економіки і торгівлі факультету економіки та управління

Опитування було спрямоване на вивчення думок науково-педагогічних працівників кафедри економіки і торгівлі щодо організації освітнього процесу, якості підготовки здобувачів вищої освіти, ефективності викладання, залученості викладачів у наукові дослідження, дотримання принципів академічної доброчесності та можливостей для професійного розвитку. У межах дослідження вперше окремо розглядалися аспекти наукової активності, зокрема індексація наукових публікацій у міжнародних базах даних та участь у міжнародних наукових конференціях.

Головна мета опитування – вдосконалення освітнього процесу, покращення якості викладання та виявлення проблемних аспектів викладацької діяльності для розробки рекомендацій щодо їх подолання. Анкетування дозволило отримати зворотний зв'язок від НПП кафедри, оцінити рівень їхньої задоволеності умовами праці, можливостями для наукової роботи та підвищення кваліфікації, а також визначити сильні та слабкі сторони навчального процесу з метою його подальшого покращення.

Онлайн-опитування проводилося у грудні 2023 року – січні 2024 року, до участі запрошувалися всі науково-педагогічні працівники кафедри економіки і торгівлі. Загалом в опитуванні взяли участь 9 викладачів.

Для порівняння результатів та оцінки змін у рівні задоволеності викладачів наводяться показники аналогічного опитування, що проводилося у грудні 2022 року – січні 2023 року.

Усі питання, що пропонувалися НПП факультету економіки та управління, можна згрупувати в декілька блоків:

1. Загальна інформація про НПП.
2. Використання НПП навчальних електронних ресурсів.
3. Навчально-методична, наукова, міжнародна діяльність НПП.
4. Пропозиції та виклики в професійній діяльності НПП.

Блок 1. Загальна інформація про науково-педагогічних працівників

На запитання: «**Зазначте, на якій посаді працюєте?**», аналіз показав, що більшість респондентів що більшість науково-педагогічних працівників кафедри економіки і торгівлі, які взяли участь у дослідженні, є доцентами (67%), тоді як професори становлять 33% від загальної кількості респондентів..

Таке співвідношення може вказувати на активну участь у дослідженні викладачів, які залучені до викладацької та наукової діяльності, а також на тенденцію до професійного розвитку у сфері вищої освіти. Розподіл посад серед респондентів демонструє стабільну академічну структуру, де домінують доценти, активно залучені до навчальної та наукової діяльності. Висока участь цієї групи в опитуванні свідчить про їхню зацікавленість у покращенні умов викладання та досліджень. Разом із професорами вони формують кадровий потенціал кафедри, який визначає якість освітнього процесу та рівень наукової діяльності.

На запитання: «**Який у вас науковий ступінь?**», аналіз показав, що більшість респондентів – це **кандидати наук (доктори філософії) (67%, 67%)**, тоді як **доктори наук складають 33% (33%)** від загальної кількості опитаних.

Це вказує на те, що більшість респондентів складають викладачі зі ступенем кандидата наук, що є характерним для середньої ланки науково-педагогічних працівників. Водночас, наявність докторів наук серед опитаних свідчить про залученість більш досвідчених науковців, які можуть бути зацікавлені у стратегічному розвитку освітнього процесу та питаннях академічної кар'єри.

На запитання: **«Який у вас стаж науково-педагогічної роботи?»**, аналіз показав наступні результати:

- Найбільша частка респондентів (31%) має досвід роботи від 21 до 30 років, що свідчить про значний професійний досвід викладачів.
- По 23% респондентів мають стаж 11-15 років, 16-20 років і понад 30 років.

Це свідчить про відносно збалансований розподіл стажу серед респондентів, серед яких є як викладачі з багаторічним досвідом, так і фахівці, які вже здобули значний професійний рівень, але ще перебувають на шляху до подальшого кар'єрного зростання. Така структура кадрового складу забезпечує його стабільність та сприяє ефективному обміну знаннями між поколіннями викладачів. Отримані результати можуть бути корисними для розробки програм підвищення кваліфікації, професійного розвитку та наставництва.

Блок 2. Використання НПП навчальних електронних ресурсів

Слід зазначити, що цей блок питань цьогооріч було введено в анкетування вперше. Нижче можна ознайомитися з результатами.

Аналіз відповідей на запитання **«Які навчальні електронні ресурси Ви використовуєте у розрізі освітніх компонентів?»** показав, що платформа Moodle є найбільш затребуваним інструментом підтримки освітнього процесу, її застосовують 56% викладачів. На другому місці за популярністю знаходиться Microsoft Teams, який використовують 44% опитаних, що свідчить про активне впровадження інтерактивних методів комунікації та організації навчання.

Загалом, навчальний процес значною мірою залежить від перевірених та стабільних платформ, які забезпечують зручний доступ до матеріалів і комунікацію між викладачами та здобувачами освіти.

На запитання **«Які труднощі виникають у Вас під час організації навчального процесу з використанням електронних навчальних платформ?»**, аналіз показав, що викладачі стикаються з низкою викликів, які впливають на ефективність освітнього процесу.

Щодо викликів, пов'язаних із використанням електронних платформ, аналіз виявив кілька ключових проблем. Однією з найбільш поширених є недостатня технічна підтримка, що підкреслює потребу в покращенні інфраструктури та оперативному забезпеченні користувачів необхідною допомогою. Значним бар'єром залишається нестабільне інтернет-з'єднання, особливо в регіонах із обмеженим доступом до якісного зв'язку.

Крім того, недостатній рівень цифрової компетентності студентів може ускладнювати їхню здатність ефективно працювати з навчальними платформами. Викладачі також зазначають труднощі з адаптацією навчальних матеріалів до онлайн-формату, оскільки трансформація традиційних методик викладання в цифровий простір вимагає додаткових ресурсів і часу.

Серед інших викликів варто відзначити низьку мотивацію студентів до дистанційного навчання, що свідчить про необхідність впровадження інтерактивних методів, які сприятимуть залученню студентів до активної участі в освітньому процесі.

Результати аналізу підтверджують, що, попри значний прогрес у сфері цифрового навчання, викладачі продовжують стикатися з технічними, організаційними та мотиваційними труднощами. Для підвищення ефективності використання електронних платформ доцільно зосередити увагу на вдосконаленні технічної інфраструктури, розширенні програм цифрової грамотності для студентів і розробці підходів, спрямованих на підвищення їхньої навчальної мотивації.

Блок 3. Навчально-методична, наукова, міжнародна діяльність НПП факультету

Вперше в рамках дослідження в цьому блоці окремо аналізувалися питання наукової активності, зокрема індексації наукових праць у міжнародних базах даних.

На запитання «**Чи є ви керівником наукових досліджень студентів/аспірантів?**», аналіз показав, що викладачі залучені до різних рівнів наукової роботи:

- **Так, студентських наукових робіт (40%; 40%)** – найбільша частка викладачів працює зі студентами над науковими дослідженнями, що свідчить про активний розвиток дослідницької діяльності на рівні бакалаврату.

- **Так, магістерських робіт (28%; 28%)** – суттєва частина респондентів керує магістерськими дослідженнями, що є важливим етапом у підготовці майбутніх фахівців та науковців.

- **Так, дисертаційних досліджень (аспірантів, докторантів) (18%; 15%)** – кількість викладачів, залучених до керівництва дисертаційними дослідженнями, поступово зростає, що свідчить про розвиток наукових шкіл та підтримку молодих науковців.

- **Ні (14%; 17%)** – частка викладачів, які не займаються керівництвом наукових робіт, дещо зменшилася, що може свідчити про збільшення наукового навантаження або нові вимоги щодо залучення викладачів до наукової роботи.

Отримані результати підтверджують стабільну наукову активність викладацького складу, що сприяє розвитку дослідницьких навичок серед студентів, магістрантів та аспірантів, а також забезпечує сталість і подальший розвиток наукових традицій кафедри.

На запитання «**Скільки наукових публікацій ви маєте за останні 5 років?**», аналіз показав:

- **Понад 20 публікацій – 58% (44%)** – свідчить про помітне збільшення інтенсивності наукової роботи.

- **11-20 публікацій – 21% (37%)** – що може вказувати на перехід значної частини цієї групи в категорію більш продуктивних авторів (понад 20 публікацій).

- **6-10 публікацій – 14% (14%)** – вказує на активну, але менш інтенсивну участь у науковій роботі.

- **Менше 6 публікацій – 5% (5%)** – невелика кількість викладачів має низьку публікаційну активність, що може бути пов'язано зі специфікою їхньої наукової діяльності.

На запитання «**Чи маєте ви авторські навчально-методичні розробки?**», аналіз показав:

- **Методичні рекомендації – 38% (38%)** – є найпоширенішим видом навчально-методичних розробок.

- **Електронні курси – 27% (27%)** – свідчить про значний інтерес до цифрових форматів навчання.

- **Навчальні посібники – 21% (21%)** – демонструє активну роботу викладачів у створенні навчальних матеріалів.

- **Підручники – 11% (11%)** – є найменш поширеною категорією, що пояснюється складністю їх підготовки.

На запитання «**Чи берете ви участь у міжнародних наукових конференціях?**», аналіз показав:

- **Регулярно – 69%** – свідчить про високий рівень інтеграції НПП у міжнародний академічний простір.

- **Періодично – 31%** – вказує на часткову залученість викладачів до міжнародних конференцій.

- **Рідко – 0%**

- **Не беруть участі – 0%**

На запитання «**У яких базах індексуються ваші наукові публікації?**», аналіз показав:

- **Index Copernicus – 28%** – є найпопулярнішою платформою серед викладачів.

- **Google Scholar – 26%** – активно використовується для індексації наукових робіт.

- **Scopus – 21%** – підтверджує зростаючу кількість публікацій у високореєтингових журналах.

- **Web of Science – 19%** – демонструє значний рівень наукової активності викладачів.

Важливо зазначити, що всі опитані НПП мають публікації у міжнародних базах, оскільки варіант «Не маю публікацій у міжнародних базах» має значення 0. Слід зазначити, що результати свідчать про високий рівень наукової активності НПП факультету економіки та управління.

Блок 4. Пропозиції та виклики в професійній діяльності НПП факультету

На запитання «Які труднощі ви зустрічаєте у своїй професійній діяльності?», «Які заходи необхідно реалізувати на кафедрі для покращення організації освітнього процесу?» та «Які ваші побажання щодо вдосконалення навчального процесу, наукової діяльності, підвищення ефективності викладання, забезпечення академічної доброчесності та співпраці зі стейкхолдерами?» викладачі кафедри економіки і торгівлі надали відповіді, на основі яких було сформульовано ключові рекомендації. Вони охоплюють покращення організації освітнього процесу, підвищення якості навчання, розвиток наукової роботи, удосконалення методичних підходів, а також зміцнення зв'язків із роботодавцями та академічною спільнотою.

Рекомендації було розподілено за такими напрямками:

1. Оптимізація навчального навантаження та робочого середовища

Для покращення балансу між викладацькою та науковою діяльністю необхідно оптимізувати навчальне навантаження, що дозволить викладачам більше часу приділяти дослідженням та методичній роботі. Важливо також створювати сприятливі умови для професійного розвитку, зокрема через вдосконалення матеріально-технічної бази та покращення умов праці на кафедрі

2. Покращення навчального процесу та наукової діяльності

Для розвитку наукової діяльності необхідно підтримувати міждисциплінарні дослідження та співпрацю з науковими установами, забезпечувати доступ до міжнародних наукових баз даних (Scopus, Web of Science), організовувати міжнародні конференції та семінари для обміну досвідом, а також сприяти підготовці молодих науковців до публікацій у рейтингових виданнях.

3. Розширення міжнародної співпраці та академічної мобільності

Значну увагу слід приділяти розвитку міжнародних партнерств через участь у спільних проєктах, програм обміну, грантових ініціатив та наукових стажувань. Це сприятиме інтеграції викладачів у глобальну наукову спільноту, розширенню можливостей для досліджень та підвищенню якості освіти відповідно до міжнародних стандартів. Також доцільно вдосконалити інструменти оцінювання викладацької та наукової діяльності, додавши до опитування окремі пункти щодо академічної мобільності та академічної доброчесності.

Висновки

Реалізація запропонованих заходів сприятиме комплексному вдосконаленню організації освітнього процесу, що включає не лише покращення методик викладання, а й впровадження інноваційних підходів до навчання та оцінювання знань студентів. Це, у свою чергу, дозволить підвищити якість освітніх послуг, забезпечити відповідність навчальних програм сучасним вимогам ринку праці та сприяти розвитку професійних компетентностей здобувачів освіти.

Окрім цього, запропоновані ініціативи матимуть позитивний вплив на наукову діяльність науково-педагогічних працівників, стимулюючи їх до активнішої участі у дослідженнях, міжнародних проєктах та публікаціях у рейтингових виданнях.

Таким чином, запропоновані заходи стануть важливим кроком на шляху до підвищення ефективності освітньої, наукової та міжнародної діяльності кафедри, забезпечуючи її сталий розвиток та інтеграцію у світовий академічний простір.